

— Ventelig fordi han syntes jeg
var for ung, sier statsråd Hauge.

Raskt replikkskifte i Odelstinget kaster ikke lys over saka

22. 4. 48.

102911

Det ble et langdrygt og svært detaljert ordsifte i Odelstinget mandag om tilrådinga fra protokollnemnda om tilsetninger i militære embeter. Behandlingen av denne saka fortsatter i dag. Størst interesse hadde diskusjonen omkring generalløytnant Ruges avgang som forsvarssjef.

Wright (h) pekte på at de dokumenter som nå var lagt fram, viste at Ruge hadde satt det vilkåret for å bli forsvarssjef, at han skulle bli sittende i 3—4 år, til den nye forsvarsordningen var gjennomført, trass i at han normalt skulle ha falt for aldersgrensen halvannet år etter sin utnevnelse i 1945. Departementet hadde sagt seg enig i dette. Det var derfor overraskende at Ruge bare 5 måneder senere ba om å bli frabeordret øyeblikkelig. Bakgrunnen for dette er det ikke blitt opplyst noe om. Taleren oppfattet det slik at det hadde gjort seg gjeldende prinsipielle motsetninger mellom forsvarssjefens og forsvarsministerens synsmåter, og minte om at nestkommanderende, generalmajor Hansson, gikk et halvt år etter.

Statsråd Hauge viste til den melding Ruge selv sendte ut da han gikk av, og mente at saka ikke var så spennende som Wright ville ha det til.

Ruge hadde ventelig gått ut fra at Torp ville fortsette som forsvarsminister, og fant det unaturlig og i strid med forutsetningene å fortsette som forsvarssjef når det kom en så ung mann som taleren etter ham. Ruge gikk en måned etter at Hauge var blitt statsråd, og prinsipielle motsetninger ville knapt gjøre seg gjeldende så fort.

Statsråden hadde behov tid til å sette seg inn i sakene, siden han ikke før hadde styrt noe forsvarsdepartement. Han kunne ikke garantere at det ikke ville ha kommet til å gjøre seg gjeldende ulike synsmåter hos ham og forsvarssjefen, men ville minne om at han hadde bedt Ruge om å bli stående. Generalmajor Hansson gikk fordi han prinsipielt var imot at stillingen som forsvarssjef ble opphevet, og ikke var interessert i å være sjef for forsvarsstaben. Stortinget hadde vedtatt å sløyfe stillingen som forsvarssjef, og en kunne ikke i en slik sak bøye seg for en offisers synsmåter.

Wright avviste en uttalelse fra statsråden om at han kunne vende seg til Ruge for å få opplyst hvorfor Ruge gikk. Det var så oppsiktsvekkende at forsvarssjefen — etter det som nå forelå — hadde gått i strid med avtalen da han overtok sin stilling, at Odelstinget hadde krav på en melding om saka. Det var merkelig at forsvarssjefen ikke skulle være villig til å godta den statsråden som fikk overlatt Forsvarsdepartementet. Taleren tvilte på at det ikke kunne ha kommet til uttrykk motsetninger på en måned, og minte om at en rekke utnevninger hadde gått forsvarssjefen i mot.

Smitt Ingebretsen (h): Det går ikke an å si til Odelstinget at det kunne spørre Ruge hvorfor han gikk. Det må være statsrådens plikt å svare på et slikt spørsmål.

Statsråd Hauge: Dersom Odel-

tinget uttrykker ønske om det, er det klart at departementet vil sørge for en uttalelse fra Ruge. Men Odelstinget kan ikke kreve at jeg i dag skal si mer enn jeg vet. Det hadde vært større grunn til å spørre om dette den gangen da Ruge gikk.

Smitt Ingebretsen: Det er i dag, da Odelstinget drøfter Regjeringens melding om embetsutnevningene, at regnskapets time er kommet. Det går ikke an at forsvarsministeren kommer her og sier at dette vet jeg ikke.

Grønland (a): Ruges pressemelding må Odelstinget også kunne godta. En kan ikke pålegge forsvarsministeren å granske hjerter og nyrer.

Wright: Odelstinget skal ikke holde seg til pressemeldinger, det har krav på å få lagt fram dokumenter.

En gikk deretter over til de andre sakene som var nevnt i tilrådinga fra protokollnemnda. Wright hadde merknader å gjøre i en rekke tilfelle. Bl. a. pekte han på de gode uttalelsene om oberstløytnant Henningsmoen, som ikke ble regimentsjef i 1945.

Statsråd Hauge svarte at dette ikke skulle regnes som noen forbigåelse.

Wright understreket kritikken fra protokollnemnda over at oberst G. Østby ikke ble distriktskommandosjef i 1945. Andre som også var under gransking, var blitt utnevnt. Taleren mente at det ikke var fulgt noen klar linje i disse sakene, og hevdet at en ikke var like begeistret i dag for alle dem som var blitt utnevnt i ymse stillinger i 1945.

Statsråd Hauge ville karakterisere oberst Østbys sak som et tragisk tilfelle. Han hadde gjort en god innsats i felttoget i 1940, men brøt åndelig sammen etterpå. Mens felttoget i Norge ennå var i gang, ville han ha andre offiserer på Grini med på å henstille til Kongen å gi opp motstanden. Han ville også at Kongen skulle støtte seg til offiserene i tida framover. Departementet hadde brukt varsomme ordelag når det karakteriserte hans opptreden som «mangel på dømmekraft».

For et lite land gjelder det å holde ut. Det vil sikkert vise seg på nytt. Det er derfor om å gjøre å fostre utholdenhetens ånd både i folket og i forsvaret.

Statsråden kom inn på vanskene med å utjevne motsetningene mellom de tre gruppene som offiserskorpsen ble splittet i under krigen. Det hadde hjulpet på at offiserene fra disse ulike gruppene nå arbeidet sammen, og statsråden ventet at det ville bli mer ro over forholdene når det store utnevningssrushet var over. Han tok det ellers som et godt tegn på at ingen var blitt forfordelt, at alle tre grupper var så paselig misnøyd.